

PHILIPPE THITO
ANNA SARVIRA

**DÍVKA,
KTERÁ
MĚLA
OČI
OTEVŘENÉ**

**DÍVKA,
KTERÁ
MĚLA
OČI
OTEVŘENÉ**

„Dávej pozor, nebo na něj šlápneš!“ vykřikne Anička.

Tomáš se zarazí a zvedne oči od svého telefonu.

„Cože? Co se děje?“

„Málem jsi toho nebohého šneka rozšlápl. Dívej se pod nohy!“

Naštěstí si Anička toho tvorečka všimla dřív, než skončil rozšlápnutý napadrt'.

A právě proto jí říkají **Anička Všetečka**. Svýma velkýma modrýma očima neustále sleduje všechno, co se okolo ní šustne.

Má nadání vidět věci, kterých si ostatní lidé nevšimnou.

Aničce je deset let a žije v malém českém městě.

Je ráno a Anička je se svým starším bratrem Tomášem na cestě do školy.

Zatímco Tomáš kráčí s pohledem upřeným do telefonu, Anička ho co chvíli vyruší.

„Koukej, našla jsem čtyřlístek.“

„Podívej, támhle ten mrak připomíná slona!“

„Viděl jsi toho psa? Vypadá úplně jako jeho páníček!“

Tomáš zabručí: *„Milá sestřičko, všímáš si kdečeho, ale to, že nemám čas, nevidíš.“*

Anička jen pokrčí rameny. Proč jsou starší bratři vždycky tak nevrlí?

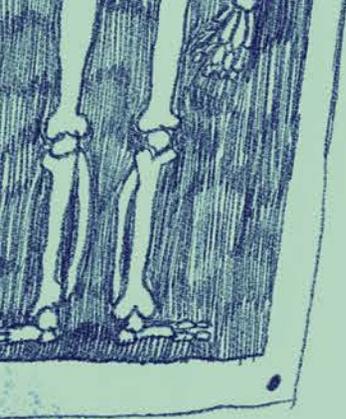
Po příchodu do školy se Anička připojí ke svým nejlepším kamarádkám.

„Ahoj holky, jak se máte? Poslyš, Terko, nezkrátila sis ofinu?“

„Aničce Všetečce opravdu nic neujde!“

Učitelka vstoupí do třídy.

„Děti, máme novou žákyni. Jmenuje se Sofia. Čeština není její rodný jazyk. Věřím, že ji mezi sebou co nejdříve přivítáte.“

„Sofie, vedle Emy je volné místo.“

Plachá Sofia se tiše posadí.

Je bledá a vypadá vyčerpaně.

Celý den neřekne ani slovo.

A jak vyučování pokračuje, zdá se, že se musí stále víc a víc snažit, aby neztratila pozornost.

Když zvonek oznámí konec hodiny, vyskočí, protože málem usnula.

Posbírání své věci a spěšně opustí třídu.

Anička vidí, jak Sofia běží ke své mamince, která čeká před školou.

Schoulí se jí do náruče a maminka ji hladí po vlasech, jako by ji chtěla utěšit.

„Takhle se přede všemi držet máminy sukně,“ ušklíbne se jeden ze spolužáků.

Anička na to nic neřekne. Pomyslí si, že po prvním dni v nové škole, kde nikoho nezná, by nejspíš udělala totéž.

Prvních pár dní spolužáci Sofii bedlivě pozorují, ale po týdnu, kdy sotva promluví a o přestávkách posedává v koutě, je přestane zajímat. Všimnou si jí jen tehdy, když – k jejich škodolibé radosti – usne uprostřed vyučování.

„Poslyš, Aničko Všetěčko, tahleta Sofia je tvůj opak! Zatímco ty máš oči neustále jako na stopkách, ona pořád jen spí. Jako Šípková Růženka!“

Anička pokrčí rameny.

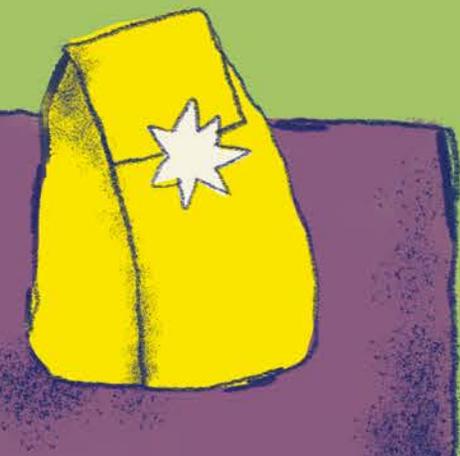
Ví, že věci často nejsou tak, jak se zdají. Pokud si ale dáme tu práci a věnujeme ostatním dostatek pozornosti, lépe porozumíme jejich chování.

Ráda by se se Sofiou dala častěji do řeči, ale cítí, že Sofia potřebuje víc času, aby si zvykla na novou školu.

Anička slyšela, že Sofia pochází z Ukrajiny a že je tam válka.

Viděla obrázky v televizi.

Připadá jí neuvěřitelné, že jen několik stovek kilometrů odsud padají bomby na města, která vypadají stejně jako to její. Uvědomí si, že se mohla narodit v některém z nich... a že život umí být nespravedlivý.

Anička se nemůže dočkat. Dnes se koná každoroční městská pouť, a poutě Anička miluje.

„Tati, půjdeme dnes na pouť? Prosím! Slíbil jsi mi, že se tam vypravíme!“

„Promluv si o tom s maminkou, já teď nemám čas! Ach ne, kde mám klíčky od auta? Tohle se mi stává vždycky, když jdu pozdě!“

„Někde jsem je viděla,“ odpoví Anička s úsměvem. „Když ti to řeknu, půjdeme večer na pouť?“

„Aničko, na tyhle ty nesmysly teď nemám čas. Spěchám! Kde jsou?“

„Beru to jako souhlas, takže... Už je máš v batohu. Viděla jsem, jak sis je tam dával včera, když jsi přišel z práce.“

„Máš pravdu! Dal jsem je tam, abych měl jistotu, že si je nezapomenu! DÍKY! Odcházím, uvidíme se později.“

„Ano, tati, uvidíme se později... a půjdeme spolu na pouť!“

Anička je nejen velmi všímavá, ale také velmi vytrvalá.

Na pouť zavítalo snad celé město.

Anička neví, čeho si má všimnout dřív.

Oči má dokořán ještě víc než obvykle, aby jí nic neuniklo: blikající světla atrakcí, zářivé barvy stánků se sladkostmi, úsměvy malých dětí na kolotoči, vyděšené pohledy lidí na horské dráze...

Ukáže na hrůzostrašné postavy v čele strašidelného vlaku.

„Mami, podívej se na tu čarodějnici! Vypadá jako teta Olga!“

„Hmm, to od tebe není zrovna hezké, ale musím uznat, že na tom něco je,“ přikývne maminka. Tomášovi málem zaskočí cukrová vata.

„Podívejte, támhle je Sofia se svou maminkou!“

Aničku napadne, že je to dobrá příležitost, aby se s ní seznámila trochu blíže, protože je to tu mnohem zábavnější než ve škole.

„Pojďte, představím vám ji! Je to naše nová spolužačka.“

Pochází z Ukrajiny.“

Aniččini rodiče si vymění významný pohled.

„Ano, pojd'me ji pozdravit,“ souhlasí maminka. **„Jistě u nás ve městě ještě moc lidí neznají.“**

Když Sofia spatří Aničku a její rodinu, je nejprve překvapená, pak se ale její tvář rozzáří plachým úsměvem.

Aničku má Sofia ze všech spolužáků nejraději, i když toho spolu moc nenamluví. Anička je jediná, kdo se jí neposmívá, když usne během vyučování nebo když úplně neporozumí otázce. Kromě toho mají jako jediní ze třídy přezdívkou.

Aniččini rodiče se představí Sofiině mamince a dají se společně do řeči. Anička kvůli okolnímu hluku nerozumí ani slovo.

„Co kdybychom si šli dát palačinky?“ zeptá se tatínek. **„Všechny vás zvu!“**

Vypadá to, že jeho návrh všechny potěšil.

Cestou ke stánku vypadá Sofia ze všech těch lidí vyděšeně. Pevně se drží maminky za ruku.

„Uvidíte, že jsou vynikající. A prodavač ze stánku je můj starý přítel. Dostaneme víc čokolády než ostatní zákazníci.“

Palačinky jsou skutečně výtečné. A jak očekávali, prodavač čokoládou opravdu nešetřil.

Náhle se nedaleko ozve výbuch.

Sofia nadskočí a palačinka jí upadne na zem.

„Ohňostroj začíná,“ hlásí Tomáš.

A opravdu, odpálené rakety s ohlušujícím burácením velkolepě rozzáří oblohu.

Anička si všimne, že se Sofia tiskne k mamince a třese se.

Sofiina maminka se otočí k Aniččiným rodičům: **„Děkujeme za palačinky. Takovou dobrotu jsme už dlouho nejedly! Jsem moc ráda, že jsme se potkali. Doufám, že se zase brzy uvidíme, ale teď už musíme domů. Omlouvám se. Je pozdě a Sofia je unavená.“**

A dřív než Anička a její rodiče stihnou odpovědět, jsou Sofia s maminkou pryč.

Následující den ve škole si Anička všimne, že Sofia chybí.

Je snad nemocná?

Anička nemůže přestat myslet na včerejší večer.

Na to, jak vyděšeně Sofia vypadala, když začal ohňostroj. Na to, jak se třásla v mamčině náruči. Na jejich spěšný odchod, zatímco se všichni ostatní dobře bavili.

A náhle všechno pochopí.

Po pečlivé úvaze Anička usoudí, že Sofia rozhodně potřebuje její podporu, a rozhodne se ji navštívit. Jak ale zjistit, kde bydlí? Anička sebere všechnu odvalu a udělá něco, co si neuměla představit ani ve snu: vydá se za školní sekretářkou. Ta by jí mohla pomoci, ale jde z ní strach. Nikdo ji nikdy neviděl se usmát.

Anička se zhluboka nadechne a zaklepe na dveře kanceláře.

„Dobrý den, ráda bych vás požádala o pár informací.“

Žena se na ni podezíravě podívá.

Anička pokračuje: ***„Sofia, naše nová spolužačka z Ukrajiny, dnes chyběla a já bych jí ráda zanesla své zápisky z dnešního vyučování. Nemám ale její adresu. Mohla byste mi ji prosím dát?“***

Paní sekretářka obvykle takové věci nesděluje, ale zdá se, že Anička má dobré úmysly, a Sofia si její starost rozhodně zaslouží. A tak jí podá lístek papíru, na který napsala všechny potřebné údaje. Samozřejmě bez jediného úsměvu.

„Moc vám děkuji, paní sekretářko! A když už jsem tu, vidím, že vám na kopírce bliká červená kontrolka. Zřejmě je potřeba vyměnit náplň s barvou.“

Paní sekretářka se otočí, prohlédne si přístroj a zabručí cosi jako poděkování.

Anička přichází ke vchodu velké šedé budovy.
Je zde pouze jeden zvonek. Anička jej stiskne.
Otevře jakýsi muž.

„Co potřebuješ?“

„Přišla jsem navštívit svou kamarádku Sofii. Bydlí tu se svou maminkou.“

„A její příjmení?“

Anička mu podá papírek, na kterém stojí cosi napsané nečitelným písmem.

Muž nahlédne do seznamu pověšeného na zdi.

„Čtvrté patro. Pokoj 412.“

Výtah tu chybí, a tak se Anička vydá nahoru po schodech.

Ťuk ťuk. Dveře se otevrou.

„Ahoj Aničko! To je ale překvapení!“ pozdraví ji Sofiina maminka maličko rozpačitě.

„Dobrý den, chtěla jsem zjistit, jestli je Sofia v pořádku.“

„V noci velmi špatně spala. Ted' je na hřišti za domem. Jestli chceš, můžeš jít za ní.“

Anička si hned všimne, jak je místnost malá.

Jsou tu dvě matrace, stůl a dvě židle. V rohu je police, lednice, mikrovlnná trouba, nevelký sporák a jako ozdoba jediná květina v květináči.

Sofiina maminka jí čte myšlenky. **„Ano, je to tu malé. Víš, bydleli jsme ve velkém domě s překrásnou zahradou,“** řekne.

Dřív než odvrátí hlavu, si Anička všimne slzy v koutku jejího oka.

„Ahoj Sofie, jak se máš?“

Sofia je sama a sedí na staré houpačce.

„Aničko? Co tady děláš?“

„Chtěla jsem tě vidět. Včera večer jste odešly tak rychle.“

„Ano, já vím. Někdy jsem divná.“

Anička se posadí na druhou houpačku.

„Ne, ty nejsi divná. Divné je to, čím si procházíš.“

Sofia se na ni podívá.

„Mám takový strach.“

„Už se nemusíš bát. Tady jsi v bezpečí.“

„Já vím. Ale můj tatínek tam pořád je. S maminkou jsme jednoho rána odešly jen se dvěma kufry. Tatínek s námi nešel. Řekl mi, že musí hlídat náš dům, ale já vím, že musel zůstat, aby bránil naše město, kdyby na něj zaútočili. Zaslechla jsem, jak si o tom povídá s maminkou.“

„Ozval se vám?“

„Ano, volá nám každý den, ale jakmile zavěsí, zase se o něj začnu bát.“

Anička neví, co na to říct.

Jediné, co se jí podaří ze sebe dostat, je: *„Rozumím“*.

Sofia se Aničce svěří, že často v noci nemůže zamhouřit oka.
Bojí se usnout, protože má strašlivé noční můry.
Slyší děsivý zvuk sirén, které upozorňují na blížící se bombardování.
Vidí záblesky výbuchů.
Představuje si, že je její tatínek zraněný.
Nebo ještě hůř.
Teď už Anička ví, proč má Sofia přes den tak unavené oči.

Po návratu domů nemůže Anička přestat myslet na to, co jí Sofia pověděla. Je příliš rozrušená na to, aby si to všechno nechala pro sebe, a tak se zeptá své maminky, co si o tom všem myslí. Společně zapnou počítač a zeptají se:

„Jak pomoci dítěti, které zažilo válku?“

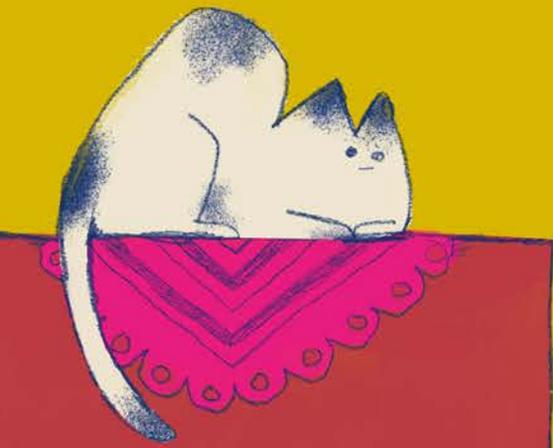
Díky tomu si Anička uvědomí, že válka na Ukrajině je jen jedním z mnoha konfliktů, které si po celém světě vybírají oběti – a mnohé z nich jsou děti. Dozví se také, že lidé, kteří byli svědky války, často zažívají takzvaný posttraumatický stres. Ten je způsoben traumatickými událostmi, jako je bombardování, střelba nebo pohled na někoho zraněného. Stres se také prohlubuje v důsledku neustálých leteckých poplachů, skrývání se v protileteckých krytech a pod tlakem strašlivých zpráv.

Není divu, že lidé, zejména děti, začnou být úzkostní, vyděšení a mají noční můry. Snaží se také vyhnout všemu, co by jim mohlo připomenout, čím si prošli. Myslet na to, co se stalo, je pro ně příliš bolestné.

Dočte se, že chcete-li podpořit člověka poznamenaného válkou, musíte mu dát pocit bezpečí. Je velmi důležité, abyste byli připraveni mu naslouchat, ale nenutili jej mluvit. Anička se také dozví, že děti mají neuvěřitelnou schopnost tyto zážitky překonat. Potřebují jen podporu někoho, komu se mohou svěřit.

Nyní má Anička pocit, že ví, co pro Sofii může udělat. Začne tím, že řekne spolužákům, aby pro ni měli víc pochopení.

To je to nejmenší, co pro svou ukrajinskou kamarádku může udělat. Protože teď už je Sofia opravdu její kamarádka.

Možná také máte ve svém okolí někoho, kdo uprchl před válkou.
Mějte oči otevřené, protože takoví lidé potřebují pochopení a podporu.
Nesud'te je, ale snažte se je pochopit. Nevíte, čím vším si prošli.
Naslouchejte jim a povzbuzujte k tomu i ostatní.
Zasáhněte, pokud uvidíte, že na ně někdo doráží nebo je nerespektuje.
Pamatujte, že k tomu, abyste změnili něčí život, někdy stačí jediný
projev laskavosti a zájmu.

**BUDU MÍT
OČI
OTEVŘENÉ**

Evropská komise neodpovídá za jakékoli následky plynoucí z opakovaného použití této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2023

© Evropská unie, 2023

Politiku opakovaného použití dokumentů Evropské komise upravuje rozhodnutí 2011/833/EU
(Úř. věst. L 330, 14.12.2011, s. 39).

K veškerému použití nebo reprodukci fotografií či jiného materiálu, k nimž EU nemá autorská práva,
je nutné získat svolení přímo od držitelů těchto práv.

Print	ISBN 978-92-68-06099-5	doi: 10.2838/478	DS-05-23-277-CS-C
PDF	ISBN 978-92-68-06089-6	doi: 10.2838/082256	DS-05-23-277-CS-N

Mít oči otevřené může mnoho změnit... a dokonce vést ke krásnému přátelství, jak ukazuje příběh Aničky a Sofie.

Autor: Philippe Thito
Ilustrace: Anna Sarvira
Překlad: Andrea Agnes Patrasová

Úřad pro publikace
Evropské unie

ISBN 978-92-68-06089-6